

Projektnapló

Műsorelemzési feladatok

9-10. évfolyamos diákok számára

Téma: Energiatudatosság, árvizek

Készítette: Csintalan Lilian – Tillné Kiss Andrea – Dömsödi Áron

1. A feldolgozás menete (kutatósi, anyaggyűjtési módszerek)

Témaválasztásunk közös megbeszélés eredménye volt. A választásunk indokait, céljait projektismertetőnk mutatta be. Röviden összefoglalva az volt a célunk, hogy a kerettantervhez olyan **feladatokat** készítsünk, melyeket földrajzórákon használni lehetséges és érdemes. E feladatokkal szemben elvárás, hogy szórakoztató módon legyenek fejlesztő hatásúak. A **műsorelemzések** metodikájának erőssége, hogy a diákok tanulási forrását mindennapi tapasztalataikból, szokásaikból meríti, és sokszor kikapcsolódás közbeni munkavégzésre ad lehetőséget. Emellett médiafogyasztói mivoltukban is fejleszti őket, tudatosíthatja olyan ismereteiket, melyeket akár napi szinten hasznosíthatnak. Ez volt a kiindulópont.

A munka – ígéreteinknek megfelelően – a **kerettanterv áttekintésével** kezdődött, de természetesen már korábbról is voltak feladatötleteink, melyeket értékesnek tartottunk – ezeket is igyekeztünk valamilyen kerettantervi szakaszhoz, témakörhöz kapcsolni, de meg kell jegyeznünk, hogy ez nem mindig sikerült maradéktalanul: ezekben az esetekben úgy véltük, működőképes feladatot gyártani lényegesebb, mint minden áron a kerettantervi iránymutatásból levezetni a feladat valamely elemét.

Az ötleteléshez, egyeztetéshez internetes üzenetváltásra alkalmas szolgáltatásokat (Facebook, Gmail, Google Docs) használtunk. Ezek voltak **felhasznált eszközeink**, a keresőszolgáltatások, és a feladatokat tömörítő táblázatban foglalt webhelyek, valamint az irodalomjegyzékben foglalt szakirodalmak mellett.

Az „A vízburok földrajza” c. témakör értelemszerűen jól kapcsolódik árvizes témánkhoz, a kerettanterv külön kiemeli a természetes erőforrásokkal való **etikus gazdálkodás** kérdését – úgy láttuk, ez a **vízgazdálkodás** témáján keresztül az árvizek tárgyalásában bizonyosan jelen van, illetve természetesen az **energiatudatosság** témaköre is ide tartozik. A „Magyarország természeti és kulturális értékei” c. témakört szintén jó kiindulópontnak találtuk.

2. A metodikai probléma és megoldási javaslata

Árvizek kérdésében fontos megértetni a diákokkal, hogy az árvizekről széles körben elterjedt vélekedés, miszerint kizárólag védekezni kell ellenük, eredendően rossz, kivédendő, pusztító dolognak állít be egy **természetes jelenséget**, melyhez az **ember is alkalmazkodhat**, belőle hasznot is hajthat. Érdeemes tudatosítani, hogy a 19. századi, mai napig ünnepeelt folyószabályozások valójában „ökológiai katasztrófaként” is felfoghatók, mindez **megköze-lítés kérdése**. Azóta is népszerű nézet, hogy folyóinktól meg kell védenünk alföldi területeinket, a vizet minél szűkebb mederbe, magas gátak közé kell szorítanunk, és reménykednünk kell, hogy az gyorsan elhagyja országunkat. Ez a szemlélet jelenik meg az árhullámokat mesterséges tározókba terelő 21. századi tározó-építkezésekben is. Ezzel szemben a **víz élettér**, megannyi élőlény birodalma, az embernek **erőforrás** (a kis esésű honi folyók esetében nem vízenergia-potenciálra gondolunk). Az évente néhány alkalommal szétterülő, majd visszahúzódó, az alacsony térszíneket ellepő árvizek magas gátak hiányában ugyan a meder akár több kilométeres körzetét is elborítanák, de ezzel jó hatással lennének a talajra, az élővilágra, és méterekkel alacsonyabban tetőző folyókat jelentenének. A mozgó (kiöntő-visszahúzódó) víz a **fokgazdálkodásra** is lehetőséget teremtene. Főleg e szemlélet ismertetését, e kérdések átgondoltatását, felfedeztetését célozták „árvizes” témakörben készített feladataink.

A kerettantervben több helyen megjelenik a **tudatos fogyasztóvá nevelés** igénye. Az energiatudatosságra nevelésben a földrajz tantárgy feladata óriási, hiszen főleg földrajzórán kerül tárgyalásra e témakör. Feladatink célja volt, hogy a diákokat ráébressze: a **környezettudatosság** nem elvont szótári fogalom, hanem elvárható **magatartásforma, viselkedés**, melyet mindennapi gyakorlatunk tölt föl tartalommal. E gondolat kötődik a 10. osztályban oktató globalizálódás, napjaink világgazdaságának folyamataihoz is, hiszen a 21. század elejének gazdasági modelljében pl. egy kis területen bekövetkező (emberokozta) ökológiai katasztrófa (gazdasági hatásai révén) gyorsan hatással lehet a világ távoli régióiban élők életére is. De akár arra a gyakran ismételt tételre is gondolhatunk, hogy a ma felélt erőforrások a jövő generációk életében jelentkehetnek hiányként, kárként. Így az energiatudatosság első lépése a **felelős gondolkodás**, feladataink erre próbálják szoktatni a diákokat.

A fő kérdés (maga a probléma) az volt, hogy vajon hogyan tudnánk főként az energiatudatosság témáját **beemelni a diákok hétköznapjaiba** úgy, hogy az ezzel való foglalkozás ne emésszen föl jelentős energiákat, hétköznapi rutinjuk részévé válhasson – lehetőleg minél szórakoztatóbb módon. Hiszen környezettudatosságot, energiatudatosságot szinte csak földrajzórán oktatnak, melynek alacsony óraszámában valószínűleg nem elegendő e viselkedésforma hatékony kialakítására. Úgy gondoltuk, eleve az a cél, hogy e témák oktatásával messze az **iskola falain túlra** mutassunk: bármiféle tudatos magatartás gyakorlásáról megállapítható, hogy nem helyszínekhez kötődik, így ez esetben sem lenne

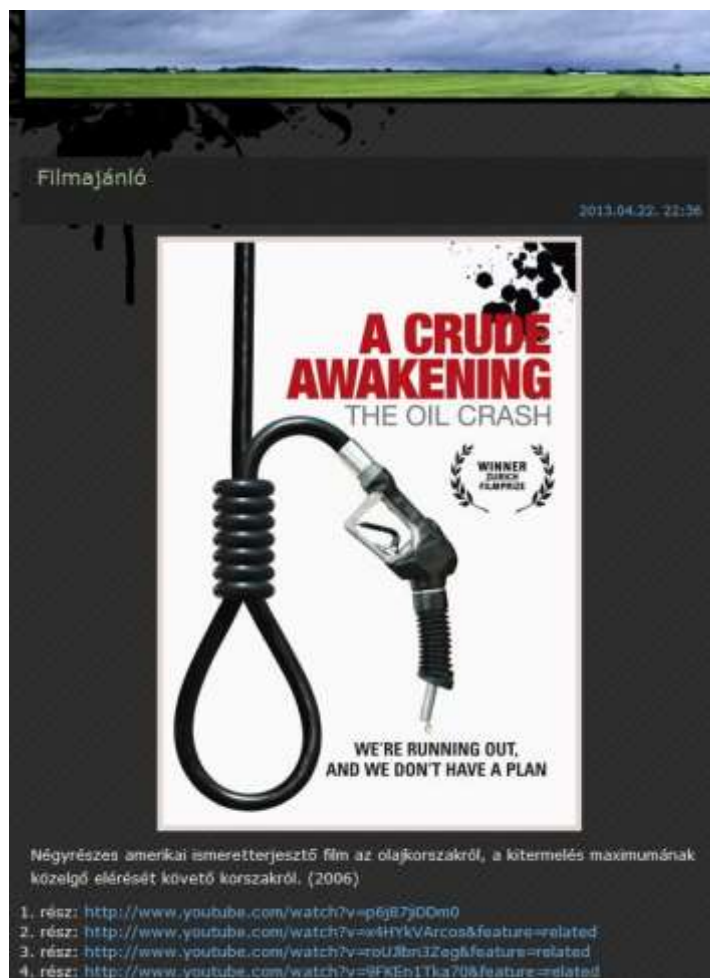
szerencsés, ha szorosan az iskolához kapcsolnánk e viselkedést, attitűdöt. A mi dolgunk médiaműsorok elemzésére épülő feladatok elkészítése volt, azt kellett tehát kitalálnunk, hogyan tálaljunk műsorokat úgy, hogy azok elemzése a földrajzóra mellett, azt kiegészítve, a diákok mindennapjainak részét képezze.

Több megoldást is célrevezetőnek ítéltünk. *(Megjegyzés: tisztában vagyunk vele, hogy nem kizárt olyan helyzet sem, amikor egy vagy több diáknak nincs internetelérése vagy televíziója. Úgy gondoltuk, az egyszerűség kedvéért, mi arra a – számunkra – ideális esetre koncentrálnunk, amikor egy osztályban minden diák rendelkezik ezekkel.)*

1. A mindennapokban műsorok vesznek körül minket, illetve a diákokat. Vélhetően mindenki találkozik velük valamilyen formában, így a tanár dolga arról gondoskodni, hogy ezekhez valamiféle **elemző szemléletet**, elemzési szempontokat biztosítson. Így, amikor a diákok e műsorokkal találkoznak (filmek, youtube-videók, rádiócsatornákon játszott zeneszámok), eszükbe juthat a tanártól kapott szemlélet, mely segítségével automatikusan „elemzővé” válhatnak. (Természetesen csak alapvető elemzési fogásokra, **gondolatindító sémákra** gondolunk.) Így kritikai gondolkodásuk fejlődik. Ide kapcsolódnak órai feladataink.
2. A diákokat valahogyan arra kell ösztönözni, hogy a témában felmerülő bármely **gondolatukat közreadják** bizonyos időközönként. Erre órán – az általunk elképzeltékhez képest - igen kevés az idő, jobb tehát egy olyan megoldás, ami hasonlít ugyan a házi feladatra, de annak erős kötöttségeit kerüli: egy **blog**. Ezen a felületen bárki megnyilatkozhat úgy, hogy ahhoz diáktársai és tanára hozzászólhassanak, az osztálytermi hangulattól merőben eltérő „**miniviták**” alakulhassanak ki. (A részletekről lejjebb számolunk be.)
3. Teljesen mindennapos foglalatosság a Facebook-használat. Úgy gondoljuk, ha már úgyis mindenki legalább hetente párszor (de inkább naponta többször) látogatja ezt a felületet, lehetőségünk nyílna ebben a nagyon kötetlen, népszerű, **villámgyors információcserére** alkalmas biztosító közegben is oktatási-nevelési tevékenységet végezni. Erre szolgálna egy olyan **Facebook-profil**, melynek célja a diákokat 1-2 szavas, vagy mondatos (a Facebook nyelvezetének, stílusának megfelelő) válaszokra, gondolatokra készíteni, elgondolkodtatni. (A részletekről szintén alább számolunk be.)

A **blogot** a tanár készíti el a diákok számára, de természetesen ők a későbbiekben módosíthatnak a felületen. Több csoport lenne az osztályban, mindegyik egy blogot kezelne. Nagyjából 7-9 fős csoportok készítenének egy-egy blogot, mert az lenne a szabály, hogy egy bizonyos időintervallumon belül (1 vagy 2 hónap) legalább minden második nap tegyenek ki valamilyen tartalmat a felületre – így, 7-9 fős csoportokban gondolkodva, a csoport minden tagja kb. maximum 2 hetente sorra kerülne. A többi csoport blogján, és a sajátjukén is kötelező lenne a kommentelés (vagy csak pluszpontok járnának érte, az osztállyal történő

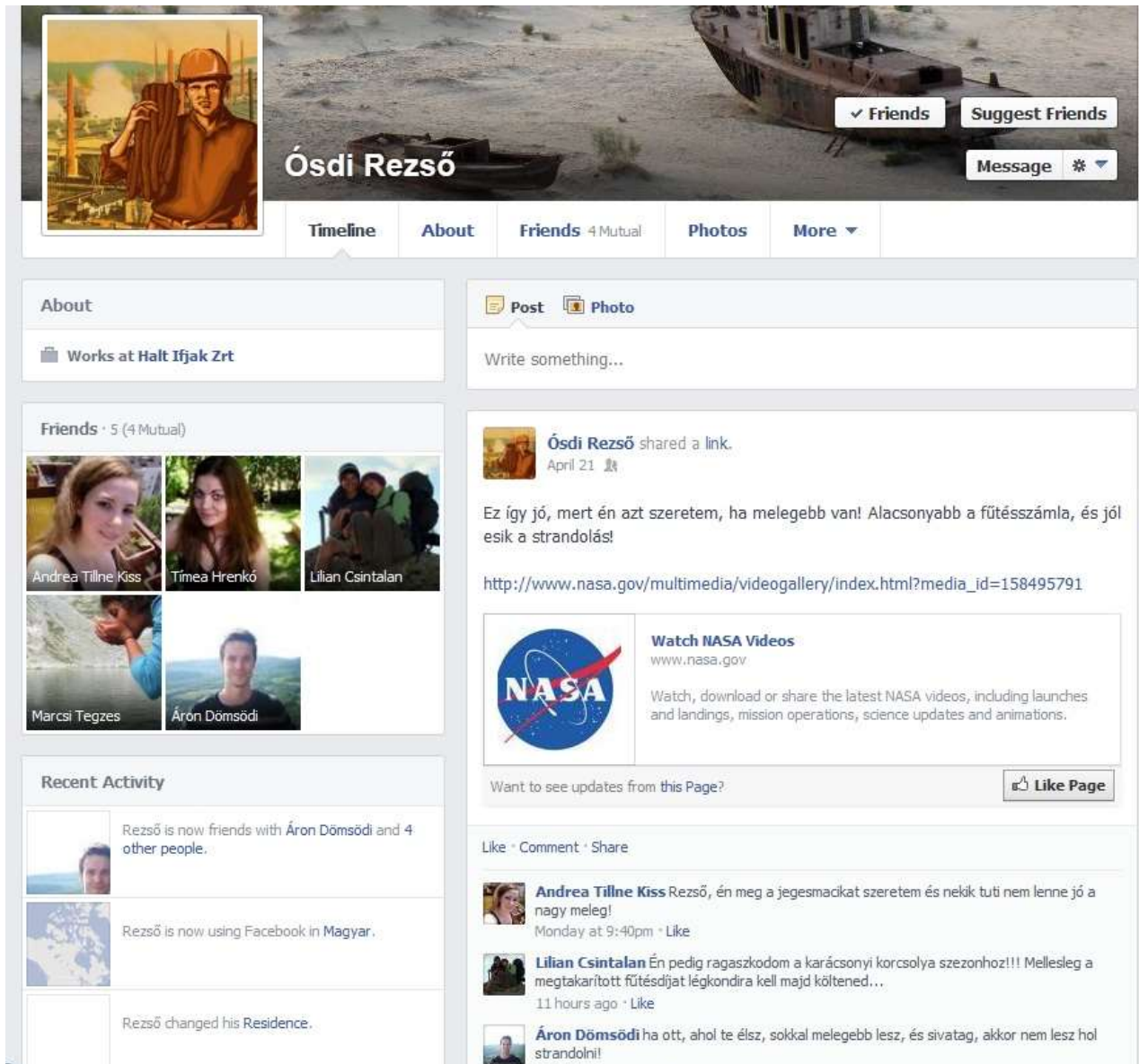
egyeztetésnek megfelelően), azaz a tartalmakra **érdemben reagálás** (rövid reakciók is elegendők), így egymás blogját is követnék. Időnként a **tanár is létrehozna** e blogokon valamilyen tartalmat, illetve órai feladatok kapcsán is meg kéne jelenteni írásokat. A tartalmak tekintetében az a szabály, hogy olyan dolgokat kell megjelentetni, vagy olyasmikről kell írni, melyekkel valamely médiaműsorban találkoztak. Ez lehet aktuális hírműsor, valamilyen (mozi- vagy tv-) film jelenete, internetes videó. A tanár természetesen rendszeresen részt venne a kommentelésben. A blogon megjelent tartalmak bármikor **kapcsolhatók az órai témákhoz**, a tanár dolga, hogy minél gyakrabban ajánljon az órán elhangzottakhoz fűződő médiaműsorokat, jeleneteket, videókat, így ötletekkel segítve a hallgatóságot. Fontos, hogy a blog ne szakadjon el teljesen az órától, a diákok írásait, azok egyes elemeit lényeges lenne az órákon is emlegetni, megbeszélni. Mivel kezelése, tartalmakkal megtöltése hosszabb részvételt, csoportos egyeztetést igényel, ezért a blogra **projektfeladatként** tekintünk.

1. ábra. Részlet a blogból.

A tartalmat tanár és diák egyaránt létrehozhatja, a diákok hozzászólásai biztosítják, hogy némelyikük foglalkozott a témával. A tanár szintén hozzászólhat, ezzel ötleteket adhat, és vitát indíthat, maga is vitába szállhat. Órai anyagok, és a tanórákat kiegészítő, az ott megszerzett ismereteket elmélyítő, azok továbbgondolására ösztönző tartalmak megjelentetésére egyaránt megfelelő felület a blog.

Facebook-on egy **fiktív profil** készítése célszerű. Ezt a profilt a diákok bejelölik (mivel fiktív, természetesen elkészítéséhez is adhatnak tanácsokat), így folyamatosan láthatják, ha valamit megjelentet. (Akinek nincs Facebook-profilja, mert nem szeretne jelen lenni ezen a felületen, természetesen készíthet akár valótlan profilt is, így ő sem marad ki a feladatból.) A tanár által kezelt profil hetente kb. 2-4-szer olyan tartalmakat jelenítene meg (köztük médiaműsorokat, tehát videókat), melyek valamilyen módon **szemben állnak** a környezettudatosság, energiatudatosság eszméivel, attitűdjeivel. Ezek lehetnek aktuális hírek, vagy régebbiek, fotók, videók, filmjelenetek. Mivel a diákok belépéskor (amit rutinszerűen megtesznek hetente, naponta többször) látják (megfelelő beállítás esetén nem is tudják elkerülni) ezeket a tartalmakat, ezért olyan **gondolatokkal szembesülnek**, melyekről eleve tudják, hogy valamiképpen **nem környezettudatos attitűdöt** tükröznek. Feladatuk, hogy „Facebook-stílusban”, tehát rövid kommentekben **rávilágítsanak**, mi a gond azzal, amit a fiktív profil megjelentet. (A profil egyébként kifejezetten „örül” minden környezetpusztító dolognak, amivel találkozik. Más esetekben a társadalomban széles körben elterjedt, de nagyon nem környezettudatos hozzáállást képviseli.) E profil célja, hogy jellege és az által, hogy akaratlanul is jelen van a diákok mindennapjaiban, minél több különféle esemény, hír, jelenség kapcsán **szoktassa** őket arra, hogy gondoljanak bele egy-két pillanatra e jelenségek környezetterhelő oldalába. A profil által megjelentetett tartalmak természetesen köthetők a blogokhoz is: ott is lehet róluk írni, hosszabban, részletesebben – ez által a blog „előszobájává” is válhat. *(Megj.: úgy gondoljuk, e Facebook-profil önmagában is tekinthető médiaműsornak, mivel médiafelületen szerepel, kb. ismert időközönként újabb anyagokat közöl, tartalmakat állít elő, melyeket a vele kapcsolatban álló felhasználók azonnal és késve is követhetnek, „személyével” kapcsolatba léphetnek.)*

2. ábra. A Facebook-profil „működés közben”.

A linkelt NASA-videón a világtérkép látható, és az elmúlt 130 év átlaghőmérsékleti adatainak változása, növekedése. (http://www.nasa.gov/multimedia/videogallery/index.html?media_id=158495791) A fiktív profil, nem környezettudatos „ember lévén” örül az egyre melegebb éveknak, a diákok pedig hozzászólásaikban figyelmeztetik őt, hogy mik ennek a hátulütői. Nagyjából így képzeljük el a profil működését (azzal kiegészítve, hogy e profil természetesen válaszolhatna is a diákoknak).

3. A feladatok

témakör	feladattípus	Kapcsolódó anyag; a feladat célja	munkaforma
energiatudatosság	gyűjtőmunka	http://www.tudatosenergiafogyaszto.hu/	Egyéni /csoporthoz
energiatudatosság	gyűjtőmunka	Elmű-Émász: Zöld tarifa tv reklám	egyéni
energiatudatosság	Elemzés, ellentétpárok felírása, tablókészítés, elmetérkép készítése	Energiatakarékosság társadalmi célú hird - https://www.youtube.com/watch?v=AfOcV2jfK8k	Frontális osztálymunka
energiatudatosság	Projektmunka – naplóírás/blog	Valóságos Kincsesbánya sorozat - https://www.youtube.com/user/2011VKB	csoporthoz
mindenféle	médiaelemzés	híradók	Egyéni/csoportos
klímaváltozás	Filmnézés, elemzés	Kaland/katasztrófa filmek	Egyéni/csoportos
klímaváltozás	Filmnézés, elemzés	Zombis filmek http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2013/mar/22/zombie-movies-climate-change-no-one-happy-ending	Egyéni/csoportos
napenergia	Médiaelemzés, napelemhez elmetérkép	Napelemeket szerelnek a Fehér Házra híradó részlet http://www.origo.hu/nagyvilag/20101005-napelemeket-szerelnek-fel-a-feher-hazra.html	Frontális osztálymunka
Minden	Műsorösszeállítás.	Különböző híradók/ műfajú műsorok, adott téma/esemény	Egyéni/csoportos
minden	Műsorelemzés, projektmunka, naplózás	Sztárok a környezetért – magazin műsorok	csoporthoz
Energiatakarékosság, környezetvédelem	gyűjtőmunka	Sztárok a környezetért – www.ecorazzi.com egy-egy cikke	csoporthoz
árvízvédelem	vita, előzetes gyűjtőmunka, ellene-mellette táblázat	megadandó szakirodalom	páros/csoportos
árvízvédelem	vita, előzetes gyűjtőmunka, ellene-mellette táblázat	megadandó szakirodalom	páros/csoportos
Energiatudatosság/árvizek	Műsorkészítő műsorelemzés	Műsorkészítés a Föld több pontján	csoporthoz
klímaváltozás	Műsorkészítő műsorelemzés	Különböző éghajlatok bemutatása az időjárás-jelentések stílusában – ma, és a globális környezetváltozás hatására eltérő időjárású jövőben	csoporthoz
környezettudatosság	műsorelemzés	Eltérő városi környezetek környezeti problémáinak bemutatása videókból, filmrészletekből, megoldási javaslatok kidolgozása	csoporthoz
energia-/környezettudatosság	műsorelemzés	Műsorelemzés, és „törvényírás”	egyéni/páros
energia-/környezettudatosság	műsorelemzés	Ismeretterjesztő műsorok részei, jelenetei – pl. Másfélmillió lépés Magyarországon (youtube.com)	csoporthoz
árvizek	műsorelemzés	Árvízkárokra panaszok panaszainak gyűjtése hírműsorokból	egyéni
árvizek	műsorelemzés	Megelőzhető, elkerülhető árvíz károk gyűjtése	csoporthoz
árvizek	műsorelemzés	Az árasztásos gazdálkodás megismerése, a folyókhoz való viszonyulás megvitatása több lépcsőben interjú alapján: http://www.youtube.com/watch?v=4UOh7AySUbs	egyéni, páros, többlépcsős
árvizek	műsorelemzés	Riportírás műsorelemzésből kiindulva - http://www.youtube.com/watch?v=gaoOvw9NJLs	csoporthoz
árvizek	műsorelemzés	Narráció írása különféle árvizes hírműsorok videóihoz – pl. e videók részlete: http://www.youtube.com/watch?v=gaoOvw9NJLs http://www.youtube.com/watch?v=SzuCkXO5ulk - bármely árvizes videóval használható	páros, vagy csoportos munka

- <http://www.tudatosenergiafogyaszto.hu/> honlap tanulmányozása – A reklámvideóból kigyűjteni azokat a dolgokat, amikre felhívják a figyelmüket.
- ELMŰ-ÉMÁSZ: Zöld tarifa tv-reklám mint gondolatébresztő. Gyűjtsék össze, mit hallottak a témáról, majd nézzenek utána mit is jelent, kiknek jó, miért jó. Bemutathatják a blogban, mire jutottak.
- Energiatakarékosság társadalmi célú hirdetés – <https://www.youtube.com/watch?v=AfOcV2jfK8k>
A videó elemzése adott szempontok alapján, tabló/elmetérkép készítése a megfigyelésekből, ellentétpárok felírása, a „jó” és „rossz” viselkedésformák kigyűjtése. 2 szervezet logója a film végén, azoknak utána kell nézni, az osztály előtt bemutatni.
- Valóságos Kincsesbánya tv-sorozat egyes részeinek megtekintése – 18 rész – (<https://www.youtube.com/user/2011VKB>). Ebből naplórírás, egy-egy rész alapján vita szervezése, blogbejegyzés készítése.
- Adott híradó követése 1 hétig minden napon (csoportonként más-más csatorna) és az energiatudtossági tartalmak kigyűjtése belőle, ezek után közös elemzés órán, a különböző csatornák összehasonlítása, 1-1 hír kiválasztása, elemzése (hol mire helyezi a hangsúlyokat, vannak-e ellentmondások, tudományos szempontok szerinti elemzés)
- Katastrófa/kalandfilmekből összegyűjteni, milyen jövőt jósolnak a Földnek, milyen környezeti problémákra hívják fel ezzel rejtetten a figyelmet, mennyire valósak ezek a jövőképek, mit lehetne tenni az elkerülésük érdekében.
- Mit mondanak a zombifilmek a klímaváltozásról? – vonatkozó tartalmak kigyűjtése - <http://www.guardian.co.uk/commentisfree/2013/mar/22/zombie-movies-climate-change-no-one-happy-ending>
- Napelemeket szerelnek a Fehér Házra, híradó – A diákok feladata megnézni a hírt, cikket olvasni hozzá mellé, összehasonlítani őket. Össze kell gyűjteni, a napelemekről ki mit tud, az osztály előtt be kell mutatni. (<http://www.oriqo.hu/naqyvilag/20101005-napelemeket-szerelnek-fel-a-feher-hazra.html>)
- Könnyed magazinműsort (*Fókusz/Aktív*) kell követni csoportosan kb. 1 hétig. Ki kell gyűjteni, hogy a sztárok/celebek mit tesznek a környezetért, milyen kampányokban vesznek részt. Elemezni kell, mennyire valós a tevékenységük, és mennyire szól a közönségnek. Ki kell gyűjteni, mi a kampány célja, miért jó, mik a hátulütői. Az eredményt írásban/a blogban kell bemutatni.
- Vitaszervezés – a folyószabályozás előnyei/hátrányai – A diákoknak otthon kell felkészülniük előre, írjanak ellene-mellette táblázatot, netről, illetve megadott szakirodalomból – órai vita.
- Vitaszervezés – az ártérre való építkezés előnyei/hátrányai – A diákoknak otthon kell felkészülniük előre, írjanak ellene-mellette táblázatot, netről, illetve megadott szakirodalomból – órai vita.
- Időjárásjelentések készítése: a diákok 3 fős csoportokban készítsenek „időjárás-jelentést”, a tévében látottakhoz hasonlva, maximum 1 percben. A csoportok a Föld különböző (éghajlatú) területein készítik időjárás-jelentésüket (pontosabban oda képzelik el), ezt videóra veszik. Ezt követően a választott évszak időjárását reprezentáló jelentést vesznek fel, mely a globális klímaváltozás hatására megváltozott körülmények közepette készül „ugyanazon helyen”. A videókat a blogjaikra kell feltölteniük, megtekintésük órán is ajánlott.
- A csoportba szervezett diákok feladata olyan filmrészletek, videók gyűjtése, melyek különböző városi környezetek környezeti problémáit mutatják be, azokból villantanak fel egy-egy részletet. Az adott témáknak az egyéb médiákban is utána kell nézniük, majd az osztály előtt bemutatni azokat. (Témák pl. kiürült rozsdaövezetek, túlszűfolt városok, növekvő agglomerációk, város-rehabilitációs területek.)
- „Törvényírás” műsor alapján: a diákok (egyenként) olyan (neten elérhető) videókat, videórészleteket kapnak otthonra, melyekben hangsúlyosan megjelenik valamilyen környezeti probléma. Az a dolguk, hogy megkeressék a (rövid) videóban, mi az a részlet, ami nem energiatudatos magatartásra vall. Ha ez megvan, „törvényt” kell írniuk (hétköznapi, nem jogi nyelven!), melynek első felében betiltják azt a magatartásformát, mely a látott problémát szüli. A

törvény második fele a megoldás irányába kell mutasson. (Tehát pl.: a filmen észrevehető, hogy a légkondicionált helyiségben egy öltönyös ember ül. Amit észre kell venni, hogy a légkondicionáló berendezés jelen van, (feltételezzük, hogy működik), miközben a szereplő fölösleges ruharétegeket visel, ezzel növeli az energiafogyasztást. A törvény szövege arról kell szóljon, hogy tilos hőmérsékletet elektromos, vagy gázüzemű berendezéssel, tűzzel, bármilyen erőforrás igénybevételével hűteni, vagy fűteni addig, amíg öltözködésünk nem igazodik az időjárási feltételekhez.) A feladatot otthon kell elkészíteni, és be kell adni a tanárnak, aki később szóban értékeli azt. Egyéni, vagy páros munkaformában végezhető a feladat.

- A diákok csoportjai olyan ismeretterjesztő műsort kell megnézzenek, mely Magyarország valamely táját mutatja be (pl. Másfélmillió lépés Magyarországon, és társsorozatai). A filmből ki kell gyűjteniük az adott tájra jellemző erőforrásokat, melyekből gazdasági hasznot lehetne csinálni. Cél, hogy összegyűjtsék, az adott erőforrások felhasználásához, kitermeléséhez kb. milyen infrastruktúra kiépítésére lenne szükség az adott területen, az milyen környezeti károkkal járna. Így e feladatban a „rombolás” oldaláról is lehetőségük van megközelíteni a környezetvédelem témáját.
- Csak árvizes időszakban adható feladat! A diákok két hétig kövessék figyelemmel a televíziós csatornák hírműsorait. Figyeljék meg és írják le, milyen panaszai vannak az árvizek és belvizek által sújtott területeken élőknek a riportokban! Kb. 3 fős csoportokban össze kell gyűjteniük legalább 4 különböző panaszt, utána leírni ezeket. Órán az egész osztály közösen beszél meg, kik, mire jutottak. A feladat célja, hogy a diákok ráismerjenek, az árvíz sok különböző jellegű, közvetlen és közvetett kárt egyaránt okozhat (pl.: lakhelyrombolás, mezőgazdasági munkák akadályozása, közlekedési zavarok, a védekezés anyagi terhei, vízügyi műtárgyak rombolása, stb.).
- A diákok figyeljék a hírműsorokat, vagy keressenek riportvideókat az interneten. Cél, hogy gyűjtsetek legalább 3 olyan árvíz-kárt, mely elkerülhetők lett volna valamiképpen! Meg kell fogalmazni, és le kell írni, milyen emberi hiba/hibák vezettek az összegyűjtött árvíz-károkig, mit lehetett volna másként csinálni. A feladat vége órai összegzés. Néhány fős (3-4) csoportokat igénylő feladat, melynek célja felismertetni, hogy bizonyos árvíz-károk hibás emberi viselkedés következményei (pl.: ártérre építkezések, ártéri területek mezőgazdasági hasznosítása, vagy akár szűk folyómeder kialakítása következtében fellépő gyors és túlzott vízszintemelkedés)
- Ez egy többlépcsős, hosszabb, feladat, melyet feladatszövegével együtt ismertetünk:

Hallgasd meg a rádióinterjút! <http://www.youtube.com/watch?v=4U0h7AySUbs>

A feladat otthoni részei

„Az öntözés kiszárítja a tájat.” – Értelmezd a kijelentést 3-5 mondatban! Mit jelent, miért és hogyan szárítja ki a tájat az öntözés?

„Nem öntözéses gazdálkodásról kell beszélni, hanem árasztásos gazdálkodásról.” – Értelmezd a kijelentést: mi a különbség a két gazdálkodási forma közt? Miért előnyösebb az árasztásos gazdálkodás? Válaszolj a kérdésekre 5-10 mondatban!

A riporter „ártéri gazdálkodónak” nevezi az interjúalanyt. Mit takar a kifejezés? Fogalmazd meg 8-15 egyes szám első személyű (E/1) mondatban! Térj ki a következő szempontokra is:

- milyen környezetben élne?

- milyen jellegű munkát végeznél e lakhelyeden? hogyan élne meg belőle?

- hogyan hasznosítanád környezetet folyó- és állóvizet?

A feladat órai része

Az interjú elején a Tisza szabályozásáról egy „200 éve elkövetett hibaként” beszélgetnek. Párokban dolgozzatok! Vitassátok meg, milyen előnyöket és hátrányokat hozott az országnak, ill. a tiszai alföldnek a folyó szabályozása! Gyűjtsetek min. 4 érvet a szabályozás ellen, és min. 4-et mellette! Végül összegezzétek véleményeteket pár mondatban: ti mit gondoltok a kérdésről? Összegzéseteket a feladat végén mondjátok el a többiek előtt!

A feladat célja bemutatni, hogy a ma igen elterjedt folyószabályozás-barát szemlélet mellett (melynek megnyilvánulásai az utóbbi évtized jelenleg is futó Vásárhelyi-tervei, az újabb tiszai árvíz tározók, stb.) létezik alternatíva is – a mederszabályozások káros hatásaival szemben. Cél felismertetni a diákokkal, hogy a folyók (jelen esetben a Tisza) áradásai természetes folyamatok, melyek az ember hasznára is válhatnak megfelelő viszonyulás esetén.

- A diákoknak meg kell nézniük egy egyperces, kijelölt részletet az alábbi videóból: <http://www.youtube.com/watch?v=gaoOvw9NjLs>

Ezt követően 3 fős csoportokban dolgoznak. Meg kell írják a híradós helyszíni riporter kb. 1 percnyi szövegét a látottakról úgy, hogy az a mai hírműsorok nyelvezetét tükrözze, és az idei évben játszódjon. Minden csoportnak témát kell választani az alábbiak közül úgy, hogy egy téma se maradjon szabadon:

- A: Írjatok helyszíni riportot, ami a „katasztrófáról” szól!
- B: Írjatok helyszíni riportot, ami a „mentésről” szól!
- C: Írjatok helyszíni riportot, amiben a helyi emberekről számoltok be!
- D: Írjatok helyszíni riportot, ami a védekezés hiányosságairól szól!
- E: Írjatok helyszíni riportot, ami a helyszínre látogató politikusok látogatásáról számol be!

A szöveg kidolgozására minden csoportnak 4 perce van, végül fel kell olvassák, amit írtak. *A feladat célja médiaműsorok alkotótevékenység közbeni elemztetése. Mivel minden diák rendszeresen hall és lát ilyen műsorokat, ezért ismerik nyelvezetüket. E feladat úgy mozgósítja ezen ismereteiket, hogy automatikusan ráirányítja figyelmüket e műsorok nyelvezetére, súlypontozására, túlzásaira, azaz jellemzőire. A több, mint 40 éves műsorrészlet szerepe kontrasztot alkotni a mai műsorok stílusjegyeihez, ezzel is előhívva a diákok passzív ismereteit napjaink médiahíreinek sajátosságairól.*

- Narráció: bármely árvizes videó, hírműsor, videórészlet kapcsán a diákok feladata, hogy narrálják a hang nélkül megtekintett videót. A feladat többféleképpen is végezhető: lehet szabadon narrálni, vagy irányítottan. Utóbbi esetben érdemes egymástól elütő szempontokat adni, pl.: narráljátok a videót, úgy, hogy:
 - az ember felelőtlenségét mutassátok be
 - az árvíz ellen folytatott harcot hangsúlyozzátok
 - az árvíz pusztító tevékenységét hangsúlyozzátok
 - az árvizekben rejlő lehetőségeket hangsúlyozzátok

A feladat célja, hogy a diákok a műsort alkotva elemezzék, az árvizekről már meglévő tudásukat felhasználva mutassák be a látottakat.

Sok feladatunk elemeztet úgy, hogy a **meglévő médiaismereteket** hívja elő. A diákok rendszeresen látnak médiaműsorokat, így amikor arra kérjük őket, készítsenek valamilyen műsort, valójában azt szeretnénk, hogy az adott műfajról **meglévő ismereteiket mozgósítsák** – így a folyamat elemzéssé válik **alkotás** közben.

A felvázolt feladatok között sok van, melynek konkrét tartalma, a hozzá kapcsolandó médiaműsor kijelölése az osztálytól, annak tudásától, érdeklődési körétől függhet, így nem mentünk konkrét részletekbe.

A feladatok nagy része megjelenhet a blogon is valamilyen formában, mert az kiváló felület ezek továbbgondolására, továbbépítésére.

4. Az órai bemutató

Az órai bemutató alkalmával szeretnénk bemutatni a blog és a Facebook-profil működését, elmondani, miért tartjuk ezeket jó eszközöknek, és hogyan köthetők a kitervelt feladatokhoz. Kitérnénk a készítés menetére, illetve arra, hogyan vélekedünk választott témáinkról, miképpen szeretnénk őket egy iskolai osztálynak bemutatni. Ezt körülbelül 6-7 percben tervezzük, így 13 perc marad a feladat elvégzésére.

A feladat során a diákok összehasonlítanak egy régi és egy mai tudósítást. A létszámtól függően alacsony létszámú csoportokban dolgozva választ keresnek az alábbi kérdésekre (miközben megtekintik a videórészleteket):

- Miről szólt az első, és miről a második videó? (1-1 mondatban!)
- Mit tudunk meg a helyszínről és az időpontról?
- Milyen árvízkárokról tudósítottak a műsorok?
- Bemutatták-e a tudósítások az összes érintett csoportot?
- Milyen alapvető különbségeket találtak a két műsor közt? Mik a hasonlóságok
- Hogyan viszonyulnak a tudósítások az árvízhez? Miként állítják be azt?

Rövid, vázaltszerű válaszokat várunk! A válaszokat a csoportok végül előadják.

A feladat célja, hogy bemutassa, hogyan tálalják az árvizeket a hírműsorok, tudósítások ma, és hogyan tették ezt 40 éve. A régebbi tudósítás – a korszellemet tükrözve – a nép harcaként mutatja be az árvíz elleni küzdelmet, a mai műsor pedig képi világával és narrációjával a társadalmi összefogást, a különféle szervezetek összehangolt munkáját hangsúlyozza, miközben személyes katasztrófákat mutat be. Eközben a politikusok szerepe változatlan a műsorokban. Az árvízről mindkettő pusztító természeti csapásként számol be, de a friss videóban városi környezet mutatnak be, míg a régebbiben az egész Tisza-szakaszt emlegetik „harctérként”. (A 21. századi hírműsorokra egyébként is jellemző, hogy helyi, falvakban, városokban készült kis riportokat, személyes történeteket szeretnek bemutatni, külön-külön, egymás után, széttördelve a történetet.)

Irodalomjegyzék

- Bencsik Csaba: *Internet és nevelés*, in: Iskolakultúra, 1998/9
- Bényei Judit – Szíjártó Imre (2000): *A televízió társadalomképe és az iskola*, in: Iskolakultúra, 2000/2, 3-11
- Lévai Dóra — Virányi Anita: *Digitális bennszülöttek sajátos nevelési igénnyel*. in: Oktatás-Informatika, 2009/2. szám (94-100.)
- Makádi Mariann(2006): *A földrajz tanítása-tanulása média- és múzeumpedagógiai stratégiákkal*. In: Makádi Mariann (2006): *Földönjáró – Módszertani kézikönyv gyakorló földrajztanárok és hallgatók részére*. Stiefel Eurocart Kft, Budapest, pp 109-117
- Nyíri Kristóf: *Virtuális pedagógia* In: Új Pedagógiai Szemle 2001/7-8. Sós M.: *10–14 éves diákok számítógép-használati szokásainak vizsgálata* In.: Új Pedagógiai Szemle 2005/11
- Tóth Géza (1998): *Az animációs film helye és szerepe a hazai médiaoktatásban külföldi példákkal*, in: Új Pedagógiai Szemle, 1998/3, 21-32
- Tóth-Mózer Szilvia – Lévai Dóra: *A tanári szerep megjelenése egy online közösségi portálon a netgeneráció válaszainak tükrében*, ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola – Hallgatói Konferencia, Budapest, 2011. május 25.